विष्णुसहस्रनाम

ॐ ग्रथ श्री विष्ण्सहस्रनाम स्तोत्रम् ॐ

शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम् प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्वविद्योपशान्तये १ नारायणं नमस्कृत्य नरं चैव नरोत्तमम् देवीं सरस्वतीं व्यासं ततो जयमुदीरयेत् २ व्यासं विसष्ठनप्तारं शक्तेः पौत्रमकल्मषम् पराशरात्मजं वन्दे शुकतातं तपोनिधिम् ३ व्यासाय विष्णुरूपाय व्यासरूपाय विष्णुवे नमो वै ब्रह्मनिधये वासिष्ठाय नमो नमः ४ स्रविकाराय शुद्धाय नित्याय परमात्मने सदैकरूपरूपाय विष्णुवे सर्वजिष्णुवे ५ यस्य स्मरणमात्रेण जन्मसंसारबन्धनात् विमुच्यते नमस्तस्मै विष्णुवे प्रभविष्णुवे ६

श्रस्य श्रीविष्णोर्दिव्यसहस्रनामस्तोत्रमहामन्त्रस्य श्री वेदव्यासो भगवान् त्रृषिः श्रनुष्टुण्डन्दः श्रीमहाविष्णुः परमात्मा श्रीमन्नारायणो देवता श्रमृतांशूद्भवो भानुरिति बीजम् देवकीनन्दनः स्रष्टेति शक्तिः उद्भवः चोभणो देव इति परमो मन्त्रः शङ्कभृन्नन्दकी चक्रीति कीलकम् शार्ङ्गधन्वा गदाधर इत्यस्त्रम् रथाङ्गपाणिरचोभ्य इति नेत्रम् त्रिसामा सामगः सामेति कवचम् श्रानन्दं परब्रह्मेति योनिः त्रृतुः सुदर्शनः काल इति दिग्बन्धः श्रीविश्वरूप इति ध्यानम् ध्यानम्

चीरोदन्वत्प्रदेशे शुचिमणिविलसत्सैकतेर्मीक्तिकानां मालाक्लुप्तासनस्थः स्फटिकमणिनिभैमौक्तिकैर्मरिडताङ्गः । शुभ्रेरभ्रेरदभ्रेरपरिविरचितैर्मुक्तपीयूष वर्षैः त्र्यानन्दी नः पुनीयादरिनलिनगदा शङ्कपाशिर्मुकुन्दः ७ भूः पादौ यस्य नाभिर्वियदसुरनिलश्चन्द्रसूर्यौ च नेत्रे कर्णावाशाः शिरो द्यौर्मुखमपि दहनो यस्य वास्तेयमब्धिः । म्रन्तःस्थं यस्य विश्वं सुरनरखगगोभोगिगन्धर्वदैत्यैः चित्रं रंरम्यते तं त्रिभुवनवपुषं विष्णुमीशं नमामि ५ शान्ताकारं भुजगशयनं पद्मनाभं सुरेशं विश्वाधारं गगनसदृशं मेघवर्णं श्भाङ्गम् लद्मीकान्तं कमलनयनं योगिभिर्ध्यानगम्यं वन्दे विष्णुं भवभयहरं सर्वलोकैकनाथम् ६ मेघश्यामं पीतकौशेयवासं श्रीवत्साङ्कं कौस्तुभोद्धासिताङ्गम् । पुरायोपेतं पुराडरीकायता चं विष्णुं वन्दे सर्वलोकैकनाथम् १० नमः समस्तभूतानामादिभूताय भूभृत् म्रनेकरूपरूपाय विष्णवे प्रभविष्णवे ११ सशङ्खचक्रं सिकरीटक्राडलं सपीतवस्त्रं सरसीरुहे चराम् । सहारव चःस्थलशोभिकौस्तुभम् नमामि विष्णुं शिरसा चतुर्भुजम् १२ छायायां पारिजातस्य हेमसिंहासनोपरि त्र्यासीनमम्बदश्याममायता चमलंकृतम् । चन्द्राननं चतुर्बाहुं श्रीवत्साङ्कित वत्तसं रुक्मिणी सत्यभामाभ्यां सहितं कृष्णमाश्रये १३

ॐ विश्वं विष्णुर्वषट्कारो भूतभव्यभवत्प्रभुः भूतकृद्भूतभृद्धावो भूतात्मा भूतभावनः १४ पूतात्मा परमात्मा च मुक्तानां परमा गतिः ग्रव्ययः पुरुषः साची चेत्रज्ञोऽचर एव च १५ योगो योगविदां नेता प्रधानपुरुषेश्वरः नारसिंहवपुः श्रीमान्केशवः पुरुषोत्तमः १६ सर्वः शर्वः शिवः स्थागुर्भूतादिर्निधिरव्ययः संभवो भावनो भर्ता प्रभवः प्रभुरीश्वरः १७ स्वयंभूः शंभुरादित्यः पुष्कराचो महास्वनः म्रनादिनिधनो धाता विधाता धातुरुत्तमः १८ **अप्रमेयो हषीकेशः पद्मनाभोऽमरप्रभुः** विश्वकर्मा मनुस्त्वष्टा स्थविष्ठः स्थविरो ध्रुवः १६ ग्रगाह्यः शाश्वतः कृष्णो लोहिताचः प्रतर्दनः प्रभूतस्त्रिककुब्धाम पवित्रं मङ्गलं परम् २० ईशानः प्राग्यदः प्रागो ज्येष्ठः श्रेष्ठः प्रजापतिः हिरगयगर्भो भूगर्भो माधवो मधुसूदनः २१ ईश्वरो विक्रमी धन्वी मेधावी विक्रमः क्रमः **अ**नुत्तमो दुराधर्षः कृतज्ञः कृतिरात्मवान् २२ सुरेशः शरगं शर्म विश्वरेताः प्रजाभवः ग्रहः संवत्सरो व्यालः प्रत्ययः सर्वदर्शनः २३ ग्रजः सर्वेश्वरः सिद्धः सिद्धिः सर्वादिरच्युतः वृषाकपिरमेयात्मा सर्वयोगविनिःसृतः २४ वसुर्वसुमनाः सत्यः समात्मा संमितः समः म्रमोघः पुराडरीकाचो वृषकर्मा वृषाकृतिः २५ रुद्रो बहुशिरा बभ्रुर्विश्वयोनिः शुचिश्रवाः **अ**मृतः शाश्वतः स्थाणुर्वरारोहो महातपाः २६ सर्वगः सर्वविद्धानुर्विष्वक्सेनो जनार्दनः वेदो वेदविदव्यङ्गो वेदाङ्गो वेदवित्कविः २७ लोकाध्यद्मः सुराध्यद्मो धर्माध्यद्मः कृताकृतः चतुरात्मा चतुर्व्यूहश्चतुर्दंष्ट्रश्चतुर्भुजः २८

भ्राजिष्णुभीजनं भोक्ता सहिष्णुर्जगदादिजः ग्रनघो विजयो जेता विश्वयोनिः पुनर्वसुः २६ उपेन्द्रो वामनः प्रांश्रमोघः श्चिरूर्जितः त्र्यतीन्द्रः संग्रहः सर्गो धृतात्मा नियमो यमः ३० वेद्यो वैद्यः सदायोगी वीरहा माधवो मधुः त्रतीन्द्रियो महामायो महोत्साहो महाबलः ३१ महाबुद्धिमंहावीयों महाशक्तिमंहाद्युतिः म्रनिर्देश्यवपुः श्रीमानमेयात्मा महाद्रिधृक् ३२ महेष्वासो महीभर्ता श्रीनिवासः सतां गतिः म्रनिरुद्धः स्रानन्दो गोविन्दो गोविदां पतिः ३३ मरीचिर्दमनो हंसः स्पर्गो भुजगोत्तमः हिरगयनाभः स्तपाः पद्मनाभः प्रजापतिः ३४ ग्रमृत्युः सर्वदृक्सिंहः संधाता संधिमान्स्थिरः ग्रजो दुर्मर्षगः शास्ता विश्रुतात्मा सुरारिहा ३४ गुरुग्रतमो धाम सत्यः सत्यपराक्रमः निमिषोऽनिमिषः स्रग्वी वाचस्पतिरुदारधीः ३६ **अ**ग्रग्गीर्गामगीः श्रीमान्यायो नेता समीरगः सहस्रमूर्धा विश्वात्मा सहस्राचः सहस्रपात् ३७ त्र्यावर्तनो निवृत्तात्मा संवृतः संप्रमर्दनः ग्रहः संवर्तको विह्नरिनलो धरणीधरः ३८ सुप्रसादः प्रसन्नात्मा विश्वधृग्विश्वभृग्विभुः सत्कर्ता सत्कृतः साधुर्जह्नर्नारायणो नरः ३६ ग्रसंख्येयोऽप्रमेयात्मा विशिष्टः शिष्टकृच्छ्चिः सिद्धार्थः सिद्धसंकल्पः सिद्धिदः सिद्धिसाधनः ४० वृषाही वृषभो विष्णुर्वृषपर्वा वृषोदरः वर्धनो वर्धमानश्च विविक्तः श्रुतिसागरः ४१ सुभुजो दुर्धरो वाग्मी महेन्द्रो वसुदो वसुः नैकरूपो बृहद्रूपः शिपिविष्टः प्रकाशनः ४२ त्र्योजस्तेजो द्युतिधरः प्रकाशात्मा प्रतापन<u>ः</u> त्रुद्धः स्पष्टाचरो मन्त्रश्चन्द्रांशुर्भास्करद्युतिः ४३

ग्रमृतांशूद्भवो भानुः शशबिन्दुः सुरेश्वरः ग्रौषधं जगतः सेतुः सत्यधर्मपराक्रमः ४४ भूतभव्यभवन्नाथः पवनःपावनोऽनलः काम हाकामकृत्कान्तः कामः कामप्रदः प्रभुः ४५ युगादिकृद्युगावर्तो नैकमायो महाशनः **ग्रदृश्यो व्यक्तरूपश्च सहस्रजिदनन्तजित् ४६** इष्टो विशिष्टः शिष्टेष्टः शिखरडी नमुषो वृषः क्रोधहा क्रोधकृत्कर्ता विश्वबाहुर्महीधरः ४७ **अ**च्युतः प्रथितः प्रागः प्रागदो वासवानुजः त्र्यपां निधिरधिष्ठानमप्रमत्तः प्रतिष्ठितः ४८ स्कन्दः स्कन्दधरो धुर्यो वरदो वायुवाहनः वासुदेवो बृहद्भानुरादिदेवः पुरंदरः ४६ **ग्रशोकस्तारणस्तारः शूरः शौरिर्जनेश्वरः** त्रमुकूलः शतावर्तः पद्मी पद्मनिभेद्मणः ५० पद्मनाभोऽरविन्दाचः पद्मगर्भः शरीरभृत् महर्द्धिर्मृद्धो वृद्धात्मा महाचो गरुडध्वजः ४१ त्र्यतुलः शरभो भीमः समयज्ञो हविर्हरिः सर्वल ज्ञणल ज्ञरयो लच्मीवान्समितिंजयः ५२ विचरो रोहितो मार्गी हेतुर्दामोदरः सहः महीधरो महाभागो वेगवानमिताशनः ५३ उद्भवः चोभगो देवः श्रीगर्भः परमेश्वरः करणं कारणं कर्ता विकर्ता गहनो गुहः ४४ व्यवसायो व्यवस्थानः संस्थानः स्थानदो ध्रवः परिद्धः परमः स्पष्टस्तुष्टः पुष्टः शुभेन्नगः ४४ रामो विरामो विरजो मार्गो नेयो नयोऽनयः वीरः शक्तिमतां श्रेष्ठो धर्मो धर्मविदुत्तमः ५६ वैकुरठः पुरुषः प्रागः प्रागदः प्रगवः पृथ्ः हिरगयगर्भः शत्रुघ्नो व्याप्तो वायुरधोत्तजः ५७ त्रृतुः सुदर्शनः कालः परमेष्ठी परिग्रहः उग्रः संवत्सरो दत्तो विश्रामो विश्वदित्तगः ५५

विस्तारः स्थावरः स्थागुः प्रमागं बीजमव्ययम् त्र्यर्थोऽनर्थो महाकोशो महाभोगो महाधनः ५६ म्रनिर्विरागः स्थिविष्ठो भूर्धर्मयूपो महामखः नचत्रनेमिर्नचत्री चमः चामः समीहनः ६० यज्ञ इज्यो महेज्यश्च क्रतुः सत्रं सतां गतिः सर्वदर्शी विमुक्तात्मा सर्वज्ञो ज्ञानमुत्तमम् ६१ सुव्रतः सुमुखः सूद्रमः सुघोषः सुखदः सुहत् मनोहरो जितक्रोधो वीरबाहुर्विदारगः ६२ स्वापनः स्ववशो व्यापी नैकात्मा नैककर्मकृत् वत्सरो वत्सलो वत्सी रत्नगर्भो धनेश्वरः ६३ धर्मगुब्धर्मकृद्धर्मी सदसत्त्वरमचरम् म्रविज्ञाता सहस्रांशुर्विधाता कृतलच्चणः ६४ गभस्तिनेमिः सत्त्वस्थः सिंहो भूतमहेश्वरः म्रादिदेवो महादेवो देवेशो देवभृद्गुरुः ६५ उत्तरो गोपतिर्गोप्ता ज्ञानगम्यः पुरातनः शरीरभूतभृद्धोक्ता कपीन्द्रो भूरिदिचाणः ६६ सोमपोऽमृतपः सोमः पुरुजित्पुरुसत्तमः विनयो जयः सत्यसंधो दाशार्हः सात्वतां पतिः ६७ जीवो विनयिता साची मुकुन्दोऽमितविक्रमः श्रम्भोनिधिरनन्तात्मा महोदधिशयोऽन्तकः ६८ ग्रजो महार्हः स्वाभाव्यो जितामित्रः प्रमोदनः त्र्यानन्दो नन्दनो नन्दः सत्यधर्मा त्रिविक्रमः **६**६ महर्षिः कपिलाचार्यः कृतज्ञो मेदिनीपतिः त्रिपदस्त्रिदशाध्यचो महाशृङ्गः कृतान्तकृत् ७० महावराहो गोविन्दः सुषेगः कनकाङ्गदी गुद्धो गभीरो गहनो गुप्तश्चक्रगदाधरः ७१ वेधाः स्वाङ्गोऽजितः कृष्णो दृढः संकर्षगोऽच्युतः वरुणो वारुणो वृद्धः पुष्कराद्यो महामनाः ७२ भगवान्भगहा नन्दी वनमाली हलायुधः त्र्यादित्यो ज्योतिरादित्यः सहिष्णुर्गतिसत्तमः ७३

सुधन्वा खगडपरशुर्दारुगो द्रविगप्रदः दिविःस्पृक्सर्वदृग्व्यासो वाचस्पतिरयोनिजः ७४ त्रिसामा सामगः साम निर्वाणं भेषजं भिषक् संन्यासकृच्छमः शान्तो निष्ठा शान्तिः परायगम् ७५ शुभाङ्गः शान्तिदः स्रष्टा कुमुदः कुवलेशयः गोहितो गोपतिर्गीप्ता वृषभाचो वृषप्रियः ७६ ग्रनिवर्ती निवृत्तात्मा संचेप्ता चेमकृच्छिवः श्रीवत्सवद्माः श्रीवासः श्रीपतिः श्रीमतां वरः ७७ श्रीदः श्रीशः श्रीनिवासः श्रीनिधिः श्रीविभावनः श्रीधरः श्रीकरः श्रेयः श्रीमाँल्लोकत्रयाश्रयः ७८ स्व चः स्वङ्गः शतानन्दो नन्दिज्यीतिर्गशेश्वरः विजितात्मा विधेयात्मा सत्कीर्तिश्छिन्नसंशयः ७६ उदीर्गः सर्वतश्चत्तरनीशः शाश्वतः स्थिरः भूशयो भूषणो भूतिर्विशोकः शोकनाशनः ५० ग्रर्चिष्मानर्चितः कुम्भो विशुद्धात्मा विशोधनः ग्रनिरुद्धोऽप्रतिरथः प्रद्युम्नोऽमितविक्रमः ५१ कालनेमिनिहा वीरः शौरिः शूरजनेश्वरः त्रिलोकात्मा त्रिलोकेशः केशवः केशिहा हरिः ५२ कामदेवः कामपालः कामी कान्तः कृतागमः म्रनिर्देश्यवपूर्विष्णुर्वीरोऽनन्तो धनंजयः ५३ ब्रह्मरयो ब्रह्मकृद्ब्रह्मा ब्रह्म ब्रह्मविवर्धनः ब्रह्मविद्ब्राह्मणो ब्रह्मी ब्रह्मज्ञो ब्राह्मणप्रियः ५४ महाक्रमो महाकर्मा महातेजा महोरगः महाक्रतुर्महायज्वा महायज्ञो महाहविः ५४ स्तव्यः स्तवप्रियः स्तोत्रं स्तुतिः स्तोता रगप्रियः पूर्णः पूरियता पुरायः पुरायकीर्तिरनामयः ५६ मनोजवस्तीर्थकरो वस्रेता वस्प्रदः वस्प्रदो वास्देवो वस्र्वस्मना हिवः ५७ सद्गतिः सत्कृतिः सत्ता सद्भूतिः सत्परायगः शूरसेनो यदुश्रेष्ठः सन्निवासः सुयामुनः ८८

भूतावासो वासुदेवः सर्वासुनिलयोऽनलः दर्पहा दर्पदो दृप्तो दुर्घरोऽथापराजितः ८६ विश्वमूर्तिर्महामूर्तिदीप्तमूर्तिरमूर्तिमान् त्र्यनेकमूर्तिरव्यक्तः शतमूर्तिः शताननः **६०** एको नैकः सवः कः किं यत्तत्पदमनुत्तमम् लोकबन्धुर्लोकनाथो माधवो भक्तवत्सलः ६१ स्वर्णवर्णो हेमाङ्गो वराङ्गश्चन्दनाङ्गदी वीरहा विषमः शून्यो घृताशीरचलश्चलः ६२ ग्रमानी मानदो मान्यो लोकस्वामी त्रिलोकधृक् समेधा मेधजो धन्यः सत्यमेधा धराधरः ६३ तेजो वृषो द्यतिधरः सर्वशस्त्रभृतां वरः प्रग्रहो निग्रहोऽव्यग्रो नैकशृङ्गो गदाग्रजः ६४ चतुर्मूर्तिश्चतुर्बाहुश्चतुर्व्यूहश्चतुर्गतिः चतुरात्मा चतुर्भावश्चतुर्वेदविदेकपात् ६५ समावर्तो निवृत्तात्मा दुर्जयो दुरतिक्रमः दुर्लभो दुर्गमो दुर्गो दुरावासो दुरारिहा ६६ श्भाङ्गो लोकसारङ्गः सुतन्तुस्तन्तुवर्धनः इन्द्रकर्मा महाकर्मा कृतकर्मा कृतागमः ६७ उद्भवः सुन्दरः सुन्दो रत्ननाभः सुलोचनः म्रकों वाजसनः शृङ्गी जयन्तः सर्वविजयी ६८ स्वर्णिबन्द्रचोभ्यः सर्ववागीश्वरेश्वरः महाह्रदो महागर्ती महाभूतो महानिधिः ६६ कुमुदः कुंदरः कुन्दः पर्जन्यः पावनोऽनिलः **अ**मृतांशोऽमृतवपुः सर्वज्ञः सर्वतोमुखः १०० स्लभः स्वतः सिद्धः शत्रुजिच्छत्रुतापनः न्यग्रोधोदुम्बरोऽश्वत्थश्चागुरान्ध्रनिषूदनः १०१ सहस्राचिः सप्तजिह्नः सप्तैधाः सप्तवाहनः त्रमूर्तिरनघोऽचिन्त्यो भयकृद्धयनाशनः १०**२** त्र<u>मु</u>ण्डृहत्कृशः स्थूलो गुगभृन्निर्गुगो महान् ग्रधृतः स्वधृतः स्वास्यः प्राग्वंशो वंशवर्धनः १०३ भारभृत्कथितो योगी योगीशः सर्वकामदः

म्राश्रमः श्रमणः चामः सुपर्णो वायुवाहनः १०४

धनुर्धरो धनुर्वेदो दराडो दमयिता दमः

अपराजितः सर्वसहो नियन्ता नियमो यमः १०४

सत्त्ववान्सात्त्विकः सत्यः सत्यधर्मपरायगः

स्रभिप्रायः प्रियार्होऽर्ह प्रियकृत्प्रीतिवर्धनः १०६

विहायसगतिज्यीतिः सुरुचिर्हुतभुग्विभुः

रविर्विरोचनः सूर्यः सविता रविलोचनः १०७

ग्रनन्तो हुतभुग्भोक्ता सुखदो नैकजोऽग्रजः

म्रनिर्विग्गः सदामर्षी लोकाधिष्ठानमद्भुतः १०८

सनात्सनातनतमः कपिलः कपिरव्ययः

स्वस्तिदः स्वस्तिकृत्स्वस्ति स्वस्तिभुक्स्वस्तिदित्ताणः १०६

ग्ररौद्रः कुराडली चक्री विक्रम्यूर्जितशासनः

शब्दातिगः शब्दसहः शिशिरः शर्वरीकरः ११०

म्रक्ररः पेशलो दत्तो दित्तगः त्तमिगां वरः

विद्वत्तमो वीतभयः पुरायश्रवराकीर्तनः १११

उत्तारणो दुष्कृतिहा पुरायो दुःस्वप्ननाशनः

वीरहा रच्चाः सन्तो जीवनः पर्यवस्थितः ११२

ग्रनन्तरूपोऽनन्तश्रीर्जितमन्युर्भयापहः

चतुरस्रो गभीरात्मा विदिशो व्यादिशो दिशः ११३

ग्रनादिभूभ्वो लद्मीः सुवीरो रुचिराङ्गदः

जननो जनजन्मादिर्भीमो भीमपराक्रमः ११४

त्र्याधारनिलयो धाता पुष्पहासः प्रजागर<u>ः</u>

ऊर्ध्वगः सत्पथाचारः प्रागदः प्रगवः पगः ११५

प्रमार्गं प्रागनिलयः प्रागभृत्प्रागजीवनः

तत्त्वं तत्त्वविदेकात्मा जन्ममृत्युजरातिगः ११६

भूर्भुवःस्वस्तरुस्तारः सविता प्रपितामहः

यज्ञो यज्ञपतिर्यज्वा यज्ञाङ्गो यज्ञवाहनः ११७

यज्ञभृद्यज्ञकृद्यज्ञी यज्ञभुग्यज्ञसाधनः

यज्ञान्तकृद्यज्ञगुह्यमन्नमन्नाद एव च ११८

त्रात्मयोनिः स्वयंजातो वैखानः सामगायनः देवकीनन्दनः स्त्रष्टा चितीशः पापनाशनः ११६ शङ्कभृन्नन्दकी चक्री शार्ङ्गधन्वा गदाधरः रथाङ्गपाणिरचोभ्यः सर्वप्रहरणायुधः १२० वनमाली गदी शार्ङ्गी शङ्की चक्री च नन्दकी श्रीमान् नारायणो विष्णुर्वासुदेवोऽभिरचतु १२१

> नमोस्त्वनन्ताय सहस्रमूर्तये सहस्रपादािचिषिरोरुबाहवे सहस्रनाम्ने पुरुषाय शाश्वते सहस्रकोटी युगधारिणे नमः कायेन वाचा मनसेन्द्रियेर्वा बुद्धचात्मना वा प्रकृतेः स्वभावात् करोमि यद्यत्सकलं परस्मे नारायणायेति समर्पयामि ॐ

Reference:

Viṣṇusahasranāma with the Bhāṣya of Śrī Śaṅkarāchārya, (Adyar, Madras: The Adyar Library and Research Centre, 1980).